

ԺԱՄԱՆԱԿ.

(Մարդիկն էն.)

Մարդկանց մէջ թագաւորող ամենատեսակ անկարգութեանց աղբիւր՝ ժամանակի անիրաւ գործադրութիւնն է:

Ոմանք իւրեանց բոլոր կեանքը կանցընեն անյայտութեան ու ծուլութեան մէջ անօգուտ լինելով հայրենեաց, իրենց քաղաքակից եղբարց եւ անձանց, իսկ այլք մարդկային գործոց ու զբաղմանց մէջ: Մարդիկ ալ կան, որ կարծես թէ այս աշխարհ եկած են միայն անարժան հանգիստ մը վայելելու համար եւ զուարճութեանց բազմակերպութեամբ ազատուելու այն ձանձրութենէն, որ ամենուրեք հետամուտ է նոցա ետեւէն՝ այնչափ առաւել՝ որչափ իրմէն նոքա կխուսխուսեն. ուրիշներն ալ կապրին այս կենաց հոգացողութեանց մէջ անդու եւ անզազար յուզմունքներ որոնելու համար, որոնք զիրենք իրենցմէ կյափշտակեն: Ժամանակը կարծես թէ հասարակաց թշնամի է, որոյ դէմ ամենայն մարդիկ հաւանած են դաւադիր լինելու՝ եւ մարդկային կեանքը թրշուառ ջանք մի է ժամանակի ճնշողութենէն ազատուելու համար:

Ամենէն երջանիկ մարդիկ անոնք են՝ որք աւելի յաջողութեամբ չեն զգար անոր երկարութեան ծանրութիւնը, իսկ սնոտի զուարճութեանց կամ ճրջմարիտ զբաղմանց մէջ իրենց գտած գլխաւոր ակորժը յայնմ է, որ անոնք մեր օրերուն ու վայրկեաններուն երկարութիւնը կկարճեն եւ առանց մեր ի-

մանալուն՝ կազատեն զմեզ ժամանակի տեսողութենէ:

Ո՛ր են մեր առաջին տարիները, կամ մեր յիշողութեան մէջ ի՞նչ իրական բան թողած են անոնք: Ո՛չ ապաքէն իբրեւ երազ գիշերոյ բաներ են, որով կերպովք թէ այն ամաց մէջ ապրեցանք մեք:

Մեր ծնած օրէն մինչեւ ցարդ անցած միջոցը ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ արագասհ ստուեր մը, որոյ անցնիլը հազիւ հազ նշմարել կարողացած եմք: Եթէ մեք նոյն իսկ աշխարհի հետ ի միասին սկսած լինէինք ապրել, դարձեալ անցեալը աւելի երկար ու հաւաստի մեղ պիտի չթուէր. վասն զի մենէ յառաջագոյն հոլոված դարերը մեր աչքին սոսկ վաղանցիկ վայրկեանի մը պէս պիտի պատկերանային:

Աշխարհիս վերայ երեւցած ու անցած բոլոր ազգերը, թագաւորութեանց եւ կայսերութեանց յեղափոխութիւնները, մեր պատմութեան թերթերը զարգարող մեծահոգակ անցքերը մի եւ նոյն տեսարանի այլ եւ այլ պատկերները պիտի կազմէին, զոր օր մը հուսկ ուրեմն վերջացած պիտի տեսնէինք:

Մտքերնիս բերենք միայն յաղթութիւնները, տեղերու առումը, փառաւոր անցքերը, հոյակապ բազմաշուք գործքերը եւ դէպքերը մեր վերջին թագաւորութեան, որոնց մեք անձամբ ժամանակակից եւ ի մէնջ շատերը աւանատես եւս եղած են, որոնք մեր տարեգրութեանց մէջ արձանագրուելով՝ պիտի անցնին մինչեւ մեր վերջին թոռունքը. ո՛չ ապաքէն անոնք արգէն իսկ

երազ են մեզ համար, անհետացած փայլ մը, որ օրըստ օրէ ջնջուելու վերայ է մեր մտքերէն:

Ժամանակը՝ այդ մեզ յանձնուած մեծագին գանձը՝ իբրեւ բեռն կ'ծանրանայ մեր վերայ եւ կտազտկացընէ դմեզ: Իբրեւ ծայրավիր թշուառութենէ մը կը վախճամք՝ որ մեր ձեռքէն ընդ միշտ դայն չյափշտակեն. իսկ անոր ձանձրոյթն ու երկարութիւնը տանելու մտատանջութիւնը մեզ համար նոյնչափ եւ հաւասարազօր թշուառութիւն մի է:

Եւ թէպէտ ցանկալի է մեզ գանձի նման զայն ընդգրկել յաւիտեան, սակայն անկարող եմք զայն մեր ձեռաց մէջ պահելու. մեր բովանդակ կեանքը զայն կորուսանելու միայն յարատեւակ արդեւստ մ'է, եւ չնայելով մեր տըքնութեանց, զոր կընեմք զայն անցընելու համար, այնու ամենայնիւ միշտ բաւական ժամանակ կ'մնայ՝ զոր չգիտեմք ինչ բանի գործադրել:

Մենէ հեռաւոր տարիները երկար կը թուին, իսկ հասածներուս պէս կանայտանան, մէկ ակնթարթի մէջ խոյս կուտան, մեր գլուխը շարժած չշարժած՝ կարծես կախարդական զօրութեամբ մը կ'հասնիմք այն օրհասական կէտին, որ պահ մի յառաջ այդքան հեռի կ'թուէր եւ իբրեւ թէ մեզ բնաւ պիտի չժամանէր:

Դիտենք աշխարհս այնպէս, ինչպէս որ տեսած եմք զայն մեր անցեալ ամաց մէջ եւ ինչպէս որ այժմ իսկ կ'տեսնեմք:

Ի՞նչ կ'ընմարեմք:

Մեր առաջուան տարիներու մէջ տեսած արքունեաց՝ նորը յաջորդեր է,

թատրոնական բեմի վերայ նորանոր անձինք հանդէս ելած են եւ մեծամեծ դերերը նոր դերասանից ձեռքով կկատարուին: Նորանոր դէպքեր եւ հնարագիտութիւններ միմեանց կ'յաջորդեն, առաքինութեան եւ կրից ասպարիզի վերայ նորանոր ակոյեաններ հետզհետէ առարկայ կ'լինին գովեստից, հեգնութեանց եւ հասարակաց գատաքնութեան:

Առանց մեր իմանալուն անդգալի կերպով նոր աշխարհ ձեւացած է առաջնոյն աւերակաց վերայ:

Մեր ժամանակին ամեն բանէ նուազ յօրգութիւն կ'ընծայենք մեք: Մեր պարտքերը պահած եմք բարեկամաց համար, բարեգործութիւնը մեր սաներուն, ստացուածքը մեր ձաւորաց եւ մեր զաւակաց, վարքն ու շնորհը մեր անձանց համար, գովեստը մեզ արժանաւոր երեւցող անձանց համար, իսկ մեր ժամանակը կ'ըաշխեմք ամենուն, կամ լաւ եւս ասել մարդոց առջեւ զայն կը պարզեմք, եւ ուր որ այդ բեռը մեր վերայէն իջեցընէ՝ մեզ ակորժալի բանըրած կ'համարուի:

Այո՛, բեռ մի է ժամանակը, զոր կը կրեմք աշխարհի մէջ որոնելով յաւետմէկը՝ որ դմեզ ընդ այն միտքարէ եւ նա է գլխովին մեր նեղութիւնն ու ձանձրոյթը, մեր կենաց ծանրագոյն բեռը:

Ամենայն ինչ մեր հետ եւ մեզի նման կանցնի կտահի, անըմբռնելի արագութիւն մի ամեն բան կ'ըարշէ կտանի յաւիտեանականութեան անդունդը: Երէկ մեր նախնիքը անոր ձանապարհը մեր առջեւ հորդեցին, վաղիւ մեք կ'հար-

թեմք դայն մեր յետագայից համար: Կեանքը կնորոգուի, կենդանիք եւ մեռեալք զիրար կփոխանակեն եւ շարունակ իրարու կյաջորդեն:

Այս աշխարհի վերայ կայուն եւ հաստատուն բան մի չկայ, ամենայն բան կը փոխուի, ամենայն ինչ կմաշի, ամենայն բան կշիջանի:

ՀԱՅԿՈՐԴԻ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Յառաջակայ Սեպտեմբեր ամսոյ վերջերում՝ Վեհ. Հայրապետ Աղգիս ի Երևանէն ամառանոցէն պիտի վերադառնայ այսր ի Ս. Էջմիածին:

ԳԱՐԻԻԷԼ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Մայր Աթոռոյս Ս. Գէորգեան ձեմարանի վերատեսուչ եւ վրաստան - Իմէրէթի վիճակին Թեմակալ - Առաջնորդ Գերապատիւ Տ. Գաբրիէլ Արքեպիսկոպոս՝ կարճ միջոցում վիճակին մի քանի կողմանց այցելելէ զինի՝ ի Տփլիսէ վերադառնալով՝ ի 22-ն ամսոյս ընդերէկս հասաւ ի Ս. Էջմիածին, եւ սկըսաւ ձեմարանի - Գաղանոցական մասին աշակերտաց լրացուցիչ քննութիւնքը կատարել, եւ բացի յայլոց՝ նաեւ յա-

ռաջակայ ուսումնական շրջանի համար կարեւոր պատրաստութիւնքը հոգալ, նոր աշակերտներ ընդունել եւ այլն, որոց մանրամասնութիւնքը՝ եթէ ծանր զբաղմունքը ներեն՝ գուցէ կյաջորդմք յառաջակայ Սեպտեմբերեան ամատետրակի մէջ ամփոփել՝ ինչպէս կանխաւ եւս խոստացուած է ամսագրոյս միջոցաւ:

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Ի ԴԱՔԱ.

Ասպահանայ եւ Հնդկաստանի վիճակին Հայոց Թեմակալ Առաջնորդ եւ Ծայրագոյն Նուիրակ Գեր. Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Պիրմանստանէն վերադառնալով՝ ի Դաքա բնակեալ Հայոց այցելութեան գնացած էր, ուր սիրալիր ընդունելութիւն եւ համակրութիւն վայելելով մեր սիրելի եղբայրներէն, եւ ըստ հոգեւորին մխիթարելով զնոսա, միանգամայն մի քանի այլ կարեւոր խնամքները տնօրինելով՝ ի 15/27 Մայիսի վերադարձած է ի Կալկաթա:

Վեհ. Հայրապետի Կոնդակը ի 25/7 Մայիսի Դաքայի Հայոց Եկեղեցում արժանաւոր հանդիսիւ կարգացուելով՝ (զոր եւ Գեր. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս բացատրելով՝ եւս կարեւոր խրատներով սիրաշահելով) ժողովուրդն կարի շատ գոհ եղած եւ մխիթարուած է:

Ի Դաքա բնակեալ Հայոց փոքրիկ՝ բայց բարեպաշտ եւ եկեղեցասէր Հօան Ս. Յարութիւն անուամբ մի եկեղեցի ունի՝